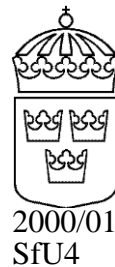

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU4

Anpassningar i ålderspensionssystemet inför år
2001

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 1999/2000:138 Anpassningar i ålderspensionssystemet inför år 2001, m.m. jämte två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen lämnas förslag till ändringar bl.a. i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP). Vissa av förslagen är föranledda av att ålderspensioner för personer födda 1938 eller senare fr.o.m den 1 januari 2001 skall utbetalas från det reformerade ålderspensionssystemet samtidigt som andra pensionsförmåner även fortsättningsvis skall betalas ut enligt AFL. Detta nödvändiggör vissa lagändringar för att de olika systemen skall kunna samordnas.

Andra förslag är en konsekvens av att ikraftträdandet av bestämmelserna i LIP om utbetalning av ålderspension, till den del dessa avser personer födda 1937 eller tidigare, föreslås ändras till den 1 januari 2003. Förslaget i denna del innebär att ålderspensionsbestämmelserna i AFL upphävs, men att ålderspension för denna åldersgrupp med stöd av övergångsbestämmelser skall utbetalas enligt AFL under åren 2001 och 2002. Den allmänna tilläggs-pensionen skall därvid följsamhetsindexeras fr.o.m. år 2002.

Förslagen i nämnda delar skall träda i kraft den 1 januari 2001.

I propositionen föreslås också att den tillfälliga höjning av pensionstillskottet som gäller för perioden juni 1999–november 2000 permanentas. Förslaget, som beräknas medföra ökade kostnader på 215 miljoner kronor, skall träda i kraft den 1 december 2000.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker motionerna.

Utskottet lägger dessutom fram förslag till ändringar av mer redaktionell art, dels i övergångsbestämmelserna till lagen om arbetsskadeförsäkring respektive lagen om statligt personskadeskydd, dels i 12 kap. 9 § LIP.

I ärendet finns ett särskilt yttrande.

Propositionen

I proposition 1999/2000:138 Anpassningar i ålderspensionssystemet inför år 2001, m.m. har regeringen (Socialdepartementet) föreslagit att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. lag om ändring i lagen (1999:800) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1998:704) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
5. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
6. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
7. lag om ändring i lagen (1999:1398) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
8. lag om ändring i lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension,
9. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
10. lag om ändring i lagen (1999:1409) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
11. lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
12. lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension,
13. lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
14. lag om ändring i lagen (1998:707) om ändring i lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
15. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799),
16. lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
17. lag om ändring i lagen (2000:194) om införande av ny lagstiftning för allmänna pensionsfonder,
18. lag om ändring i lagen (1999:265) om särskilt grundavdrag och deklarationsskyldighet för fysiska personer i vissa fall vid 2000 och 2001 års taxeringar,
19. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
20. lag om ändring i lagen (1999:1271) om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta,
21. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
22. lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
23. lag om ändring i lagen (1999:1411) om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
24. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Lagförslagen återfinns som bilaga 1 till detta betänkande.

Motionerna

1999/2000:Sf26 av Margit Gennser m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av den skäliga levnadsnivån i SBTP till 134 % av prisbasbeloppet, i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Sf27 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag, enligt vad i motionen anförts, om fortsatt möjlighet för kommunerna att betala ut kompletterande bostadstillägg till det statliga bostadstillägget under 2001 och 2002 eller till dess att garantipensionen träder i kraft.

2000/01:SfU4

Utskottet

Bakgrund

I juni 1998 beslutade riksdagen om reformerade regler för inkomstgrundad ålderspension och ett nytt grundtrygghetssystem, garantipension (prop. 1997/98:151–152, bet. 1997/98:SfU13 och SfU14, rskr. 1997/98:315 och 320). Reformen bygger på en överenskommelse mellan fem av riksdagens partier (s, m, kd, c och fp).

Genom reformen skapas ett obligatoriskt, offentligt ålderspensionssystem som är mer följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Det reformerade ålderspensionssystemet omfattar såväl ett standard-skydd enligt inkomstbortfallsprincipen som ett grundskydd för dem som haft inga eller låga förvärvsinkomster. Grundskyddet finansieras med allmänna skattemedel medan den inkomstgrundade pensionen är avgiftsfinansierad. Huvuddelen av det inkomstgrundade pensionssystemet är uppbyggt som ett avgiftsbaserat fördelningssystem medan en mindre del utformats som ett renodlat premiepensionssystem.

Regler om inkomstgrundad ålderspension (inkomstpension, tilläggs-pension och premiepension) har tagits in i en ny lag, lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP). Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser finns i lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension. Reglerna om intjänande av pensionsrätt har trätt i kraft den 1 januari 1999 och regler om beräkning av förmånernas storlek och utbetalning träder i kraft den 1 januari 2001.

I det reformerade ålderspensionssystemet, som gäller för personer födda år 1938 eller senare, ersätts bosättningsbaserad folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag för pensionärer (SGA) med en garantipension. Lagen (1998:702) om garantipension träder i kraft den 1 januari 2001 men utbetalning av garantipension kommer att ske tidigast fr.o.m. 2003, då personer födda 1938 fyller 65 år.

I propositionen Garantipension för personer födda 1937 eller tidigare (prop. 1999/2000:127) har regeringen lämnat förslag till garantipension för personer födda 1937 eller tidigare. Det föreslås där att bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 2003. Utskottet har denna dag i betänkande 2000/01:SfU3 tillstyrkt regeringens förslag.

Som en konsekvens av detta förslag föreslår regeringen i denna proposition bl.a. att ikraftträdandet av bestämmelserna i LIP, till den del dessa avser personer födda 1937 eller tidigare, senareläggs till den 1 januari 2003 och att bestämmelserna i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) som rör denna grupp skall fortsätta att gälla under 2001 och 2002.

Vissa ändringar i AFL m.m. till följd av ålderspensionsreformen

Ålderspensioner kommer framdeles att utbetalas med stöd av LIP och lagen om garantipension. Reglerna om utbetalning av inkomstgrundad ålderspension respektive garantipension träder i kraft den 1 januari 2001. Enligt vad som anges i propositionen kan därmed de nuvarande reglerna om ålderspension i AFL avskaffas. Regeringen föreslår därför att bestämmelserna om ålderspension i AFL skall upphävas fr.o.m. den 1 januari 2001.

Som redan nämnts har regeringen i proposition 1999/2000:127 föreslagit att bestämmelserna om garantipension för personer födda 1937 eller tidigare skall träda i kraft först den 1 januari 2003. Med hänsyn härtill föreslås att ålderspensionsreglerna i AFL med stöd av övergångsbestämmelser skall fortsätta att gälla för denna åldersgrupp även under 2001 och 2002.

Reglerna om handikappersättning och vårdbidrag har i princip oförändrade förts över från AFL till en fristående lag, lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag. Lagen träder i kraft den 1 januari 2001 och gäller såväl för personer som är födda 1937 eller tidigare som för personer födda 1938 eller senare. Mot bakgrund härav föreslår regeringen att bestämmelserna i AFL om handikappersättning och vårdbidrag upphävs den 1 januari 2001.

Enligt lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer (BTP) lämnas BTP bl.a. till den som uppbär ålderspension enligt AFL. BTP lämnas dock inte till pensionär som enbart uppbär ålderspension till följd av förtida uttag. Storleken av BTP är beroende av pensionärens årsinkomst. Vid fastställande av årsinkomsten beaktas bl.a. den del av ATP som inte föranlett minskning av pensionstillskott. Från och med den 1 januari 2001 kommer även inkomstgrundad ålderspension enligt LIP att kunna betalas ut. En person som är född 1938 eller senare med partiellt förtida uttag av ålderspension enligt LIP kan vara berättigad till BTP endast om vederbörande samtidigt uppbär förtidspension eller efterlevandepension enligt AFL. Regeringen föreslår att vid fastställande av årsinkomsten skall tilläggspension enligt LIP alltid beräknas som om den inkomstgrundade pensionen i sin helhet utges i form av ATP. Förslaget innebär att övrig inkomstgrundad ålderspension, inkomstpension, premiepension och folkpensionstillägget (den del av tilläggspension enligt LIP som ersätter den ATP-baserade folkpensionen) inte skall beaktas vid beräkning av årsinkomsten.

Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2001.

Vissa ändringar i LIP och införandelagen till LIP

Personer födda 1937 eller tidigare omfattas inte av det reformerade ålderspensionssystemet. Trots det har reglerna om tilläggspension för denna åldersgrupp tagits in i LIP, vars bestämmelser om utbetalning av ålderspension träder i kraft den 1 januari 2001. Som en konsekvens av att reglerna om garantipension för denna åldersgrupp enligt förslag i proposition 1999/2000:127 skall träda i kraft först den 1 januari 2003 föreslår regeringen att även bestämmelserna i LIP om tilläggspension för personer födda 1937

eller tidigare skall träda i kraft den 1 januari 2003. Dessa personer skall som framgår ovan få ålderspension i form av folkpension och tilläggspension enligt äldre regler i AFL även för åren 2001 och 2002.

Tilläggspension skall enligt 6 kap. 4 § LIP årligen räknas om, följsamhetsindexeras, kring normen 1,6 i stället för att prisindexeras som gäller i dag. Således skall pensionerna skrivas upp med inkomstindexets procentuella förändring reducerad med talet 1,6. Därigenom får pensionären, förutom kompensation för prisstegringar, en viss standardhöjning så länge den reala lönetillväxten överstiger 1,6 %. Skulle den reala lönetillväxten var lägre än 1,6 % gäller det motsatta. Av propositionen framgår att de prognoser som har gjorts, bl.a. i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1999/2000:100) tyder på en positiv reallöneutveckling under åren 1999–2001. Enligt regeringen är det därför sannolikt att pensionärerna skulle få en viss real uppskrivning av pensionen om följsamhetsindexering skulle tillämpas 2002. Om även följsamhetsindexeringen senareläggs skulle pensionärerna gå miste om en standardhöjning. Med hänsyn härtill föreslås att ålderspension i form av tilläggspension enligt AFL skall följsamhetsindexeras fr.o.m. årsskiftet 2001/2002.

Sedan 1974 omfattas utländska sjömän på svenska fartyg av försäkringen för tilläggspension. De har därmed även rätt till ATP-baserad folkpension, dvs. folkpension beräknad i förhållande till antalet år med ATP-poäng. Vidare gäller att de utländska sjömän som under åren 1960–1973 tjänstgjorde på svenska fartyg kan ha rätt till svensk folkpension om sjömansskatt har betalats under något eller några av dessa år. Den rätt till folkpension som baseras på sådana år likställs med ATP-år men dessa bestämmelser har inte överförts till LIP. Utländska sjömän som med stöd av nuvarande regler har rätt till folkpension för åren 1960–1973 skulle därmed inte bli berättigade till någon motsvarande förmån enligt LIP. Enligt regeringen är detta inte acceptabelt, och det föreslås därför att år före 1974 för vilket sjömansskatt har betalats och som enligt AFL skulle ge rätt till folkpension för utländska medborgare fr.o.m. 2001 skall ge motsvarande rätt till folkpensionstillägg enligt LIP. Till följd av förslaget beräknas kostnaderna för ålderspension öka något under åren 2001–2002, för att år 2003 öka med högst fem miljoner kronor.

Enligt 13 kap. 7 § LIP skall ett beslut ändras bl.a. om det föranleds av en ändring som gjorts i beräkningsunderlaget för beslutet. Ett beslut om pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp skall dock ändras endast om storleken på den pensionsgrundande inkomsten eller det pensionsgrundande beloppet skulle öka eller minska med minst 1 000 kr. Pensionsrätt beräknas på ett underlag som består av pensionsgrundande inkomst i botten och därefter i fastställd prioritetsordning pensionsgrundande belopp för förtidspension, pliktjänstgöring, barnår och studier. Om den pensionsgrundande inkomsten eller ett pensionsgrundande belopp ändras kan det påverka ett annat pensionsgrundande belopp, genom att det utrymme som finns för att fastställa pensionsgrundande inkomster och belopp är begränsat till 7,5 inkomstbasbelopp. Enligt propositionen innebär en tillämpning av en 1 000-kronorsgräns på pensionsgrundande belopp att ett redan komplicerat system kompliceras ytterligare. Det föreslås därför att 1 000-kronorsgränsen för

ändring av ett beslut skall begränsas till att endast gälla pensionsgrundande inkomst.

I 12 kap. 9 § LIP och 4 kap. 4 § lagen om garantipension finns bestämmelser om samordning mellan pensionsförmåner och yrkesskadelivränta. Bestämmelserna har sin motsvarighet i 17 kap. 2 § AFL. Samordningsbestämmelserna har tillkommit för att undvika en överkompensation som annars skulle kunna uppstå. Samordningsregeln i AFL innehåller dock en begränsning så till vida att avdrag på tilläggspension endast får göras om den pensionsberättigade kunnat tillgodoräknas pensionspoäng för minst ett år när skadan inträffade. Om denna förutsättning inte är uppfylld är en avräkning inte motiverad för att förebygga överkompensation eftersom i så fall tilläggspensionen måste vara grundad på inkomster som den pensionsberättigade har kunnat skaffa sig efter yrkesskadan. Enligt propositionen har begränsningsregeln i AFL av förbiseende inte fått någon motsvarighet i LIP eller lagen om garantipension. Regeringen föreslår därför att det införs en sådan regel i LIP respektive i lagen om garantipension.

I propositionen föreslås att bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 2001.

Vissa ändringar i socialförsäkringslagen

I 18 kap. 2 § AFL anges vilken verksamhet en försäkringskassa skall eller får bedriva. Där anges också att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får föreskriva att det hos en eller flera försäkringskassor skall finnas gemensamma enheter för alla försäkringskassor för vissa ärenden eller frågor. Enligt AFL kan därmed föreskrivas att en viss försäkringskassa skall handha samtliga ärenden av en viss typ.

Den 1 januari 2001 träder socialförsäkringslagen (1999:799) (SofL) i kraft. Enligt 5 kap. 4 och 5 §§ SofL skall ett ärende normalt beslutas av den försäkringskassa inom vars verksamhetsområde den enskilde är bosatt eller arbetar. Någon motsvarighet till undantagsbestämmelsen i AFL har inte tagits in i SofL och det föreslås därför att en undantagsbestämmelse införs i SofL, med motsvarande innebörd.

Som redan nämnts skall personer födda 1937 eller tidigare få ålderspension i form av folkpension och tilläggspension enligt AFL under ytterligare två år efter det att SofL trätt i kraft. För att dessa personer skall omfattas av SofL fr.o.m. 2001 måste ett tillägg göras, och det föreslås därför att SofL:s övergångsbestämmelser kompletteras så att bestämmelserna om bosättningsbaserad och arbetsbaserad försäkring fram till utgången av 2002 omfattar även folk- och tilläggspension i form av ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare.

Enligt SofL skall bosättningsbaserade förmåner i princip betalas ut endast till den som är bosatt i Sverige. En person som har börjat uppbära en bosättningsbaserad förmån kan dock med stöd av 4 kap. 4 § SofL få förmånen utbetald till utlandet, om det skulle framstå som uppenbart oskäligt att dra in förmånen. En liknande bestämmelse finns i 5 kap. 16 § AFL. Folkpension kan vidare enligt särskilda övergångsregler betalas ut till personer bosatta utomlands. De personer som avses är svenska medborgare som den 1 juli

1979 uppbar folkpension enligt äldre regler i AFL och som enligt särskilda övergångsbestämmelser har rätt att under vissa förutsättningar vid bosättning utomlands uppbära en oavkortad folkpension. Regeringen, som anser att dessa personer även i fortsättningen skall få pensionen utbetald till utlandet, föreslår att SofL:s övergångsbestämmelser kompletteras så att den som vid utgången av 2000 är bosatt utomlands och får folkpension utbetald till utlandet skall få det även fortsättningsvis utan hinder av de nya bestämmelserna i SofL.

Förslagen skall enligt propositionen träda i kraft den 1 januari 2001.

Vissa ändringar i bestämmelserna om pensionstillskott m.m.

I samband med att gränsen för högkostnadsskyddet på läkemedel höjdes fr.o.m. den 1 juni 1999 (prop. 1998/99:106, bet. 1998/99:SoU14, rskr. 1998/99:209) höjdes även nivåerna för beräkning av pensionstillskott och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP) med 1,4 procentenheter. Höjningarna skulle enligt riksdagens beslut upphöra att gälla den 1 december 2000. Enligt vad som anges i propositionen kvarstår emellertid de skäl som låg bakom beslutet att höja nivåerna. Regeringen föreslår därför att den tillfälliga höjningen av nivåerna för beräkning av pensionstillskott och SBTP skall permanentas fr.o.m. den 1 december 2000. Enligt propositionen medför förslaget en ökad kostnad på 215 miljoner kronor.

Förslaget innebär att pensionstillskott till ålderspension, förtidspension och efterlevandepension även fortsättningsvis skall utgöra 56,9, 112,9 respektive 62,9 % av prisbasbeloppet. Vidare skall skälig levnadsnivå för beräkning av SBTP utgöra 123,4 % av prisbasbeloppet för den som är ogift och 102,4 % för den som är gift samt folkpension och pensionstillskott sammantaget alltid anses utgöra lägst 152,9 % av prisbasbeloppet för den som är ogift och 135,4 % för den som är gift.

Därtill föreslås att det särskilda grundavdraget för pensionärer anpassas till höjningen av pensionstillskottet. Maximalt avdrag för ogift pensionär skall därmed utgöra 152,9 % av prisbasbeloppet och för gift pensionär 135,4 % av prisbasbeloppet.

Motionerna

I motion Sf26 av Margit Gennser m.fl. (m) begärs förslag till ändring av den skäliga levnadsnivån i SBTP till 134 % av prisbasbeloppet. Enligt motionärerna har regeringen aviserat en höjning av nivån till 128 % från 2001. Den nivån är enligt motionärerna dock för snålt tilltagen, framför allt för de allra sämst ställda pensionärerna vilka oftast är äldre ensamstående kvinnor.

I motion Sf27 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) begärs förslag om fortsatt möjlighet för kommunerna att betala ut kompletterande bostadstillägg till det statliga bostadstillägget under 2001 och 2002 eller till dess garantipension för personer födda 1937 eller tidigare träder i kraft. Motionärerna anser att detta är nödvändigt eftersom utbetalning av övergångsvis garantipension föreslås senarelagd till 2003.

De förbättringar av pensionstillskottet och det särskilda bostadstillägget till pensionärer (SBTP) som föreslås i propositionen är föranledda av att den nuvarande tillfälliga höjningen av nivåerna för dessa förmåner permanentas fr.o.m. december 2000. Utskottet, som välkomnar denna förändring, anser att någon ytterligare förändring avseende SBTP inte bör göras i detta sammanhang. Utskottet noterar dock att regeringen i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) har återkommit med förslag om vissa förbättringar av både BTP och SBTP fr.o.m. den 1 januari 2001. Såvitt gäller SBTP föreslås dels att gränsen för skälig levnadsnivå höjs med ytterligare sex procentenheter till 129,4 % av prisbasbeloppet för den som är ensamstående och till 108,4 % för den som är gift, dels att gränsen för skälig boendekostnad höjs från 5 200 kr till 5 700 kr per månad. Enligt vad som anges i budgetpropositionen innebär förslagen för en pensionär med SBTP att ersättningen höjs med mellan 2 400 kr och 8 400 kr per år. Mot bakgrund härav och då utskottet kommer att få ta ställning till gränsen för skälig levnadsnivå vid beräkning av SBTP vid höstens beredning av budgetpropositionen avstyrks motion Sf26.

Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2001 under utgiftsområde 11 föreslagit att kommunerna skall ges fortsatt möjlighet att betala ut kompletterande bostadstillägg till det statliga bostadstillägget under åren 2001 och 2002. Som framgår ovan har utskottet i betänkande 2000/01:SfU3 tillstyrkt regeringens förslag om införande av garantipension för personer födda 1937 eller tidigare fr.o.m. 2003. Utskottet anser med hänsyn härtill att motion Sf27 får anses tillgodosedd och avstyrker därmed motionen.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag.

Lagförslag i övrigt

Utskottet har av Socialdepartementet uppmärksammat på behovet av vissa ändringar i övergångsbestämmelserna till lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) respektive lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP).

Lagändringarna rör livräntor som beviljas retroaktivt enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) och militärsättningslagen (1950:261). Dessa lagar är upphävda men skall enligt övergångsbestämmelser till LAF respektive LSP alltjämt tillämpas på skada som har inträffat före den 1 juli 1977. Om en sådan livränta nybeviljas eller ändras retroaktivt görs avdrag för för mycket utbetald pension på den retroaktiva livränteutbetalningen. Detta görs med stöd av 26 § YFL respektive 11 § 2 mom. militärsättningslagen, som anger att sådant avdrag skall göras för tid då ersättningstagaren åtnjutit pension enligt AFL i den mån ersättningen skulle ha föranlett minskning av pensionen.

För att samordning skall kunna göras även med pension från det nya ålderspensionssystemet föreslår utskottet att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till LAF respektive LSP kompletteras på så sätt att pension enligt AFL likställs med pension enligt LIP eller lagen om garantipension.

Med anledning av att 3 kap. 5 och 6 §§ LAF upphävdes den 1 juli 1993 föreslår utskottet också att hänvisningen till dessa paragrafer i nämnda punkt 1 görs till bestämmelsernas lydelse före den 1 juli 1993.

Utskottet föreslår vidare att regeringens förslag till ändring i 12 kap. 9 § LIP kompletteras genom att en hänvisning till 6 kap. 17 § LIP tas in i paragrafens tredje stycke i syfte att klargöra vad som avses med gift respektive ogift pensionsberättigad.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *skälig levnadsnivå vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Sf26,

2. beträffande *kompletterande kommunalt bostadstillägg till pensionärer*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Sf27,

3. beträffande *lagen om inkomstgrundad ålderspension*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension med den ändringen att 12 kap. 9 § tredje stycket kompletteras med en andra mening med följande lydelse: Härvid skall bestämmelserna i 6 kap. 17 § tillämpas på motsvarande sätt.

4. beträffande *samordning mellan pension och livränta enligt äldre lagstiftning*

att riksdagen antar av utskottet i bilaga 2 framlagda förslag till dels lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, dels lag om ändring i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,

5. beträffande *lagförslagen i övrigt*

att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1999:800) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1998:704) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
5. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
6. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
7. lag om ändring i lagen (1999:1398) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
8. lag om ändring i lagen (1998:708) om upphävande av lagen (1994:309) om hustrutillägg i vissa fall då make uppbär folkpension,
9. lag om ändring i lagen (1999:1409) om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
10. lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,

11. lag om ändring i lagen (1998:702) om garantipension,
12. lag om ändring i lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
13. lag om ändring i lagen (1998:707) om ändring i lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till folkpension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
14. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799),
15. lag om ändring i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
16. lag om ändring i lagen (2000:194) om införande av ny lagstiftning för allmänna pensionsfonder,
17. lag om ändring i lagen (1999:265) om särskilt grundavdrag och deklarationsskyldighet för fysiska personer i vissa fall vid 2000 och 2001 års taxeringar,
18. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
19. lag om ändring i lagen (1999:1271) om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta,
20. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
21. lag om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
22. lag om ändring i lagen (1999:1411) om ändring i lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift,
23. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Stockholm den 10 oktober 2000

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Rose-Marie Frebran (kd), Cecilia Magnusson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Fanny Rizell (kd), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v), Kalle Larsson (v) och Johan Pehrson (fp).

Särskilt yttrande

Skälig levnadsnivå vid beräkning av särskilt bostadstillägg (mom. 1)

Margit Gennser, Cecilia Magnusson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anför:

För att i viss mån kompensera för sin försämring av läkemedelsförsäkring-
en genomförde regeringen en tillfällig höjning bl.a. av den skäliga levnads-

nivån i det särskilda bostadstillägget för pensionärer (SBTP) med 1,4 procentenheter eller till 123,4 % av prisbasbeloppet. Höjningen skulle gälla under perioden den 1 juni 1999–30 november 2000. I den nu aktuella propositionen föreslås att den tillfälliga höjningen av SBTP permanentas fr.o.m. december 2000.

Redan i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1999/2000:100) förklarade dock regeringen sin avsikt att i den kommande budgetpropositionen återkomma med förslag om att höja den skäliga levnadsnivån i SBTP till 128 % av prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 januari 2001. I budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) har regeringen emellertid föreslagit att gränsen för skälig levnadsnivå skall höjas ytterligare, nämligen till 129,4 % av prisbasbeloppet fr.o.m. 2001.

Förslaget om en permanentning av SBTB på en nivå som är lägre än den som man föreslagit i budgetpropositionen är minst sagt förvillande och reser frågan om vad regeringen egentligen anser är en skälig levnadsnivå i SBTP.

Vi ansåg redan i samband med behandlingen av regeringens förslag i vårpropositionen att den då föreslagna levnadsnivån var för snålt tilltagen och föreslog i stället att den skäliga levnadsnivån i SBTP skulle höjas till 134 % av prisbasbeloppet. En sådan höjning var enligt vår mening motiverad för att skydda de allra sämst ställda pensionärerna, vilka oftast är äldre ensamstående kvinnor.

Även om regeringens förslag i budgetpropositionen ännu inte är i nivå med vårt förslag om skälig levnadsnivå i SBTP drar vi slutsatsen att man ändå har tagit intryck av våra tidigare krav om att höja nivån. Vi anser alltså att det hade varit befogat att redan fr.o.m. december 2000 höja nivån till 134 % av prisbasbeloppet men konstaterar att den nivån i så fall hade kommit att gälla endast under december månad 2000. Eftersom vi i en av våra motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen har begärt att den skäliga levnadsnivån för SBTP skall höjas till 135,4 % av prisbasbeloppet fr.o.m. den 1 januari 2001 nöjer vi oss för dagen med att konstatera att frågan om skälig levnadsnivå fr.o.m. 2001 kommer att behandlas av riksdagen under innevarande höst.

Förslag till lag om ändring i lagen (1976:380) om
arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

1.² Denna lag³ träder i kraft den 1 juli 1977, då lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring skall upphöra att gälla. I fråga om skada som har inträffat före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser, dock med undantag av 13 § andra stycket nämnda lag såvitt avser avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen lagen om arbetsskadeförsäkring skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

Föreslagen lydelse

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977, då lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring skall upphöra att gälla. I fråga om skada som har inträffat före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser, dock med undantag av 13 § andra stycket nämnda lag såvitt avser avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård. *Vid tillämpning av 26 § andra stycket i den upphävda lagen skall med pension enligt lagen om allmän försäkring likställas pension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller lagen (1998:702) om garantipension.* Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen lagen om arbetsskadeförsäkring *i bestämmelsernas lydelse före den 1 juli 1993* skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

Denna lag⁴ träder i kraft den 1 januari 2001.

¹ Lagen omtryckt 1993:357.

² Senaste lydelse 1992:277.

³ 1976:380.

⁴ 2000:000.

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1.¹Denna lag² träder i kraft den 1 juli 1977.

Genom lagen upphäves

- a) militärsättningslagen (1950:261),
- b) förordningen (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret,
- c) förordningen (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m.m.

I fråga om skada som har inträffat före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser, dock med undantag av 6 § 2 mom. andra stycket militärsättningslagen såvitt avser avdrag sjukpenning vid sjukhusvård. Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning och särskild sjukpenning enligt de upphävda författningarna.

I fråga om skada som har inträffat före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser, dock med undantag av 6 § 2 mom. andra stycket militärsättningslagen såvitt avser avdrag på sjukpenning vid sjukhusvård. *Vid tillämpning av 11 § 2 mom. andra stycket militärsättningslagen skall med pension enligt lagen om allmän försäkring likställas pension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller lagen (1998:702) om garanti-pension.* Bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket andra meningen och 6 § andra stycket andra meningen lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring i bestämmelsernas lydelse före den 1 juli 1993 skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om sjukpenning och särskild sjukpenning enligt de upphävda författningarna.

Denna lag³ träder i kraft den 1 januari 2001.

¹ Senaste lydelse 1992:278.

² 1977:265.

³ 2000:000.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	3
Bakgrund.....	3
Propositionen	4
Vissa ändringar i AFL m.m. till följd av ålderspensions- reformen	4
Vissa ändringar i LIP och införandelagen till LIP.....	4
Vissa ändringar i socialförsäkringslagen.....	6
Vissa ändringar i bestämmelserna om pensionstillskott m.m.....	7
Motionerna.....	7
Utskottets bedömning	8
Lagförslag i övrigt	8
Hemställan	9
Särskilt yttrande	11
Bilagor	
1. I propositionen framlagda lagförslag	12
2. Av utskottet framlagda lagförslag	67